

Alþýðusamband Íslands

Reykjavík 31. janúar 2019

Stöðvum félagsleg undirboð og brotastarfsemi á vinnumarkaði

Yfirlýsing Alþýðusambands Íslands

Alþýðusamband Íslands fagnar tillögum starfshóps aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda vegna félagslegra undirboða og brotastarfsemi á vinnumarkaði. Tillögurnar eru í fullu samræmi við áherslur Alþýðusambandsins. Einhugur er um að stöðva verði kennitölufلاك með öllum tiltækum ráðum. Bent er á að taka þurfi á vinnumansali og nauðungarvinnu af festu og fórnarlömbum tryggður fullnægjandi stuðningur og vernd. Þá er lagt til að keðjuábyrgð verði skylda í opinberum innkaupum. Fjöl margar tillögur aðrar eru settar fram sem hafa að markmiði að sporna gegn félagslegum undirboðum og brotastarfsemi á vinnumarkaði, með bættri löggjöf og öflugri eftirfylgni. Áralöng barátta ASÍ gegn athæfi svindlarana er að skila árangri.

Félagsleg undirboð og brotastarfsemi eru óásættanleg meinsemd á íslenskum vinnumarkaði. Alþýðusamband Íslands hefur um árabíl barist hart gegn slíkri brotastarfsemi og birt margar átakanlegar sögur og afleiðingar glæpanna á launafólk. Á sama tíma hefur ASÍ gagnrýnt andvaraleysi og ótrúlegt langlundargeð stjórnvalda gagnvart brotastarfsemi á vinnumarkaði og afleiðingum hennar. Þessi háttsemi hefur alvarleg og víðtæk áhrif fyrir launafólk og atvinnulífið og veldur miklu samfélagslegu tjóni:

- Alvarlegustu afleiðingarnar eru launapjófnaður. Sú staðreynd að launafólki nýtur ekki kjara og réttinda sem því ber og starfar oft við óásættanlegar aðstæður.
- Fyrirtæki sem fara að lögum, virða kjarasamninga og réttindi starfsmanna sinna búa við skekka samkeppnisstöðu.
- Sameiginlegir sjóðir landsmanna verða af tekjum sem skipta tugum milljarða á hverju ári. Tekjum sem nýta mætti til að treysta stöðir velferðarsamfélagsins og bæta kjör almennings.

Alþýðusamband Íslands fagnar í þessu ljósi sérstaklega niðurstöðu starfshóps aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda sem full sátt var um. Í þeirri vinnu hlutu tillögur ASÍ um úrbætur mikinn hljómgrunn. Áralöng barátta ASÍ gegn athæfi svindlarana virðist því vera skila árangri. Lagt er til að löggjöf og og regluramminn verði treystur til mikilla muna og bætt úr núverandi göllum. Þá er lagt til að samstarf stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins verði formbundið til framtíðar um sameiginlega stefnumótun og áherslur í baráttunni gegn félagslegum undirboðum og brotastarfsemi á vinnumarkaði. Jafnframt að því verði fylgt eftir í framkvæmd með samstarfi um upplýsingagjöf og formlegu samstarfi um eftirlit og eftirfylgni.

Starfshópurinn gerir tillögur í tíu liðum. Helstu tillögurnar eru eftirfarandi:

- Sett verði lög sem hafa að markmiði að stöðva kennitölufلاك og misnotkun félögum með takmarkaða ábyrgð (hlutafélög og einkahlutafélög). Starfshópurinn er sammála um að þetta sé brýnasta verkefnið og að leggja beri sameiginlegar tillögur Alþýðusambands Íslands og Samtaka atvinnulífsins.
- Komið verði upp föstum samráðshópi stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins sem beri ábyrgð á sameiginlegri stefnumótun um aðgerðir gegn brotastarfsemi á vinnumarkaði.
- Þau stjórnvöld sem fara með valdheimildir á vinnumarkaði (Lögreglan, Ríkisskattstjóri, Vinnueftirlitið, Vinnumálastofnun) geri með sér formlegt samkomulag um skipulegt samstarf gegn brotastarfsemi á vinnumarkaði. Formbundin verði reglulegt samráð og samstarf þessa samstarfsvettvangs við aðila vinnumarkaðarins um stöðumat, greiningu og sameiginlegt vinnustaðaeftirlit.
- Útfært verði hvernig megi fyrirbyggja alvarleg og/eða ítrekuð brot gegn starfsmönnum með því að útvíkka refsíábyrgð lögaðila og fyrirsvarsmanna.
- Stjórnvöldum verði veittar lagaheimildir til að taka á brotastarfsemi, m.a. með þvingunarúrræðum og stjórnvaldsviðurlögum.
- Sett verði skylda til keðjuábyrgðar í lög um opinber innkaup.
- Komið verði í veg fyrir brotastarfsemi á vinnumarkaði undir formerkjum starfsnáms eða sjálfboðaliðastarfsemi og markaður skýr rammi um hvað skuli heimilað undir þeim formerkjum.
- Kortlagðar verði með skipulegum hætti þær lagaheimildir sem stjórnvöld og aðilar vinnumarkaðarins hafa til að skiptast á gögnum og upplýsingum og gefin út handbók fyrir starfsmenn á þessum sameiginlega vettvangi. Veittar verði viðbótarlagaheimildir eins og tilefni kunna að verða til.
- Tryggð verði viðeigandi aðstoð og vernd fyrir fórnarlömb vinnumansals og nauðungarvinnu. Aðgerðaráætlun gegn mansali liggi fyrir og að henni sé framfylgt.

Endurskoðuð verði skilgreining á mansali, sett í lög bann við nauðungarvinnu og refsíákvæði til að tryggja skilvirka framkvæmd.

- Bætt verði verulega upplýsingagjöf til erlendra starfsmanna, t.a.m. með stofnun ráðgjafarstofu og aukinni upplýsingagjöf á vefnum. Einnig verði skipulögð upplýsingagjöf til atvinnurekenda um starfskjör.

Eftir standa tillögur Alþýðusambands Íslands um að starfsmönnum sem verða fyrir launabjófnaði sé bættur skaðinn með hlutlægri bótareglu. Jafnframt verði skoðað að slík mál fái sérstakan forgang í réttarkerfinu.

Alþýðusamband Íslands gerir kröfur til þess að tillögunum verði fylgt fast eftir. Mörgum þeirra má þegar hrinda í framkvæmd á meðan aðrar kalla á frekari vinnu og útfærslur. Til að svo megi verða þarf pólitískan vilja og skuldbindingu stjórnvalda og Alþingis.

Alþýðusamband Íslands mun í viðræðum við stjórnvöld á komandi dögum og vikum leggja ríka áherslu að allt verði gert til að sporna gegn félagslegum undirboðum og brotastarfsemi á vinnumarkaði.